

YILDIZLARI
ÖLDÜRMEK

Yıldızları Öldürmek

Şule Gizem Büyükboz

Genel Yayın Yönetmeni: Hayati Bayrak

Yayın Yönetmeni: Enes Celep

Yayın Koordinatörü: Erol Şahnacı

Editör: Fatma Karagöz

Sayfa Tasarımı: Zeynep Bayrak

Kapak: Abdullah Esat Uzun

Hayat Yayınları: 844

Edebiyat: 147

1. Baskı: İstanbul / Ekim 2026

ISBN: 978-605-151-635-6

Yayıncı Sertifika No: 75092

© 2024 Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizm. ve Tic. A.Ş.

Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı: Alioğlu Matbaacılık

Sertifika No: 45121

Molla Gürani Mahallesi Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3 Daire: 5

34093 Fındıkzade - Fatih / İstanbul Tel: (212) 613 11 00 | Gsm: (530) 259 80 96

www.hayat yayinlari.com | e-posta: hayat@hayat yayinlari.com

YILDIZLARI ÖLDÜRMEK

ŞULE GİZEM BÜYÜKBOZ

ŞULE GİZEM BÜYÜKBOZ

30 Nisan 1998’de doğdu. Çocukluğunun ilk yıllarını İstanbul’da geçirdi. İlkokul çağında ailesiyle Kocaeli’ne taşındı ve eğitim hayatına Karamürsel Güzel Kıyı İlköğretim Okulu’nda devam etti. Lise eğitimini Kocaeli Karamürsel Anadolu İmam Hatip Lisesi’nde tamamladı.

Yazıyla kurduğu bağ lise yıllarında başladı. Henüz 17 yaşındayken ilk romanını kaleme aldı. O yaşlarda başlayan bu serüven, zamanla yalnızca yazı yazma isteği olmaktan çıkıp hayatının yönünü belirleyen bir tutkuya dönüştü. Liseden mezun olduğunda çalışma hayatına atılan Büyükboz, hayatın sorumluluklarıyla birlikte yazarlık yolculuğunu da sürdürdü.

İlk romanı Portakal Ağacı, 2021 yılında okurlarıyla buluştu. Her kitabıyla kendi anlatı dünyasını biraz daha genişleten Büyükboz, insanın iç dünyasına, yaşadığı kırılmalara ve hayatın görünmeyen taraflarına odaklanan hikâyeler kaleme almaktadır.

Edebiyat yolculuğunun yanında insanı ve gelişimini anlama isteği, onu Çocuk Gelişimi alanına yöneltti. Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü’nden mezun oldu. Bugün akademik birikimini ve edebî üretimini birbirinden ayrı görmeden ilerlemekte; insan gelişimi ve ruhsal derinlik üzerine çalışmalarını sürdürürken yeni hikâyeler yazmaya devam etmektedir.

Onun yazarlık serüveninde çocukluk, insan ilişkileri, duygusal derinlik, hayat mücadelesi ve insanın kendi iç dünyası önemli bir yer tutar. Yazmak, Büyükboz için yalnızca hikâye anlatmanın değil, insanı anlamanın ve kelimeler aracılığıyla başka hayatlara dokunmanın da bir yoludur.

Genç yaşta başlayan yazma tutkusunu yıllar içinde edebiyata dönüştüren Şule Gizem Büyükboz, bugün kitapları ve okurlarıyla büyüyen yazarlık yolculuğunu sürdürmekte; edebiyatın yanında akademik çalışmalarını da geliştirerek yazmaya, üretmeye ve anlatacak yeni hikâyeler aramaya devam etmektedir.

*1944 sürgünü sonrası bir daha ailesini göremeyen,
kaybolmuş tüm yıldızlara hitaben...*

*Bu kitapta sizlere bir umudu vadetmeyeceğim.
Vadedilen gerçeklerin dışında, Türk'ün unutturulan
tarihin gölgesinde kalmış bir milletin yok oluşunu
kalbinize fısıldayacağım. Bu kitapta soluk aldıkça,
kalbinizde derin izler bırakacak bir tarihin en
acı yanını yaşamış bir kız çocuğunun nefesine
karışacaksınız.*

- Giriş -

KIRIM TARİHİ VE SAKLANMIŞ İNCİLERİ

Kırım Yarımadası, Karadeniz'in kuzeyinde, Avrasya bozkırları ile Doğu Avrupa arasında bir eşik olarak tarih boyunca birçok kavmin yolu üzerinde yer almıştır. Bu coğrafya, yalnızca askerî ve ticari bir geçit değil, aynı zamanda Türk halklarının yüzyıllar boyunca yerleştiği, kök saldı ve kültürel bir bütünlük oluşturduğu bir yurt olmuştur. Hunlardan itibaren başlayan Türk varlığı, Hazar Kağanlığı, Peçenekler, Kıpçaklar ve Altın Orda Devleti dönemlerinde kalıcı hâle gelmiş; Kırım, Türk-İslam dünyasının kuzeydeki önemli merkezlerinden biri hâline gelmiştir.

1441 yılında kurulan Kırım Hanlığı, Kırım Tatarlarının siyasi kimliğini oluşturmuş, yarımada yüzyıllar boyunca Şirin, Barın, Argın, Mangıt, Nogay ve Kıpçak boylarına mensup Türk topluluklarının yaşadığı bir coğrafya olmuştur. Bu düzen, 1783 yılında Rus İmparatorluğu'nun Kırım'ı ilhak etmesiyle köklü biçimde bozulmuştur. İlhaktan sonra Kırım Tatarlarının topraklarına el konulmuş, vakıf malları dağıtılmış, camiler kapatılmış ve binlerce aile Osmanlı topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. XIX. yüzyıl boyunca Kırım Tatar nüfusunun yarıdan fazlası anavatanını terk etmiştir.

1917 Bolşevik Devrimi sonrasında Sovyet yönetimi, imparatorluk bakiyesi halkları ideolojik bir yeniden inşa sürecine tabi tutmuştur. Türk ve Müslüman halklar bu süreçte “güvenilmez unsur” olarak değerlendirilmiş, özellikle sınır bölgelerinde yaşayan topluluklar sürekli gözetim altında tutulmuştur. 1920’li yıllarda Kırım’da kısa süreli bir özerklik denemesi yapılmış olsa da, bu yapı kısa sürede dağıtılmış; Kırım Tatar aydınları tasfiye edilmiştir. 1930’lu yıllarda uygulanan zorunlu kolektifleştirme politikaları, tarımın çökmesine, kıtlığa ve binlerce insanın açlıktan ölmesine yol açmıştır.

II. Dünya Savaşı, Sovyetler Birliği içindeki Türk halkları için bir dönüm noktası olmuştur. 1941 yılında Nazi Almanyası’nın Sovyet topraklarına girmesiyle birlikte, savaş koşulları gerekçe gösterilerek etnik temelli cezalandırma politikaları devreye sokulmuştur. Sovyet yönetimi, birçok Türk halkını topluca “Almanlarla iş birliği yapmakla” suçlamış, bu suçlamalar bireysel delillere dayanmaksızın bütün bir halka yöneltmiştir.

2 Kasım 1943 tarihinde Karaçay Türkleri, ilk büyük toplu sürgünlerden birine maruz kalmıştır. Yaklaşık 69.000 Karaçay Türkü, birkaç saat içinde evlerinden çıkarılmıştır. İnsanlar hayvan taşımak için kullanılan vagonlara doldurulmuş, Orta Asya’ya gönderilmiştir. Yolculuk sırasında yeterli su ve yiyecek verilmemiş, vagonlarda kişi başına düşen alan bir metrekaresi dahi bulmamıştır. Karaçay sürgününde, ilk iki yıl içinde nüfusun yaklaşık %20–25’i hayatını kaybetmiştir.

8 Mart 1944 tarihinde Balkar Türkleri sürgün edilmiştir. Yaklaşık 37.000 Balkar, benzer koşullarda Kazakistan ve Kırgızistan’a gönderilmiştir. Balkar sürgününde ölüm oranları %15–20 civarında seyretmiştir. Ölümünün büyük bölümü soğuk, açlık ve tifüs gibi hastalıklardan kaynaklanmıştır.

23 Şubat 1944 tarihinde gerçekleştirilen Çeçen ve İnguş sürgünü, Sovyet tarihinin en büyük toplu nüfus hareketlerinden biridir. Yaklaşık 500.000 kişi sürgüne gönderilmiştir. Yolculuk ve ilk yerleşim yıllarında nüfusun %25–30’unun hayatını kaybettiği kabul edilmektedir. Özellikle çocuklar ve yaşlılar bu süreçte en savunmasız gruplar olmuştur.

Bu zincirin en ağır halkalarından biri, 18 Mayıs 1944 tarihinde yaşanmıştır. Bu tarihte Kırım Tatar halkı, topluca sürgün edilmiştir. Yaklaşık 191.000–200.000 Kırım Tatarı, bir gecede evlerinden çıkarılmıştır. Sürgün emri sabaha karşı uygullanmış; askerler köylere girerek insanlara yalnızca birkaç dakika içinde eşyalarını toplamalarını bildirmiştir. Evlerinden çıkarılan ailelerin büyük bölümü, kapılarını kilitleyemeden, ocaklarında yanan ateşi söndüremeden götürülmüştür.

Kırım’dan hareket eden trenler yalnızca insan taşımamış; bir halkın hafızasını da yerinden sökmüştür. Sürgün tamamlandıktan hemen sonra, yarımada sistematiği bir yeniden iskân süreci başlatılmıştır. Boşaltılan Kırım köylerine ve kasabalarına Rus ve Ukraynalı aileler yerleştirilmiştir. Bu ailelere, Kırım Tatarlarından kalan evler, tarlalar, hayvanlar ve eşyalar dağıtılmıştır. Yeni gelen nüfusa, bu toprakların “sahipsiz” olduğu anlatılmış; Kırım Tatarlarının varlığı resmî kayıtlardan silinmiştir. Bu süreç yalnızca demografik bir değişim değil, bilinçli bir kimlik silme operasyonudur. Kırım Tatarlarına ait köy ve yer adları Rusçalaştırılmış, yüzlerce yıllık Türkçe toponimler haritalardan kaldırılmıştır. Camiler ya yıkılmış ya da depo, ahır ve kulüp binalarına dönüştürülmüştür. En çarpıcı müdahalelerden biri ise mezarlıklarda gerçekleşmiştir. Kırım Tatar mezarlıkları tahrip edilmiş, mezar taşları sökülmüş, üzerlerindeki yazılar kazınmış veya tamamen yok edilmiştir. Bazı bölgelerde mezarlık alanları tarım arazisine çevrilmiş,

bazı yerlerde ise üzerine yeni yapılar inşa edilmiştir. Böylece yalnız yaşayanlar değil, ölümler de kimliksizleştirilmiştir. Sür-
gün trenleriyle Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan ve Sibir-
ya'ya gönderilen Kırım Tatarlarının büyük bölümü, yolculuk
sırasında veya ilk yıllarda hayatını kaybetmiştir. Resmî Sov-
yet kayıtları ölüm oranını %20 civarında gösterse de, Kırım
Tatar kaynaklarına göre bu oran %40–46 arasındadır. Bu,
her iki Kırım Tatarından birinin sürgünde öldüğü anlamına
gelmektedir. Sürgünden yalnızca birkaç ay sonra, 14 Kasım
1944 tarihinde Ahıska Türkleri sürgün edilmiştir. Gürcis-
tan'ın Ahıska bölgesinde yaşayan yaklaşık 90.000–100.000
Ahıska Türkü, Orta Asya'ya gönderilmiştir. Ahıska sürgü-
nünde ölüm oranlarının %15–20 arasında olduğu tahmin
edilmektedir. Ahıska Türkleri, sürgün edilen halklar arasında
en uzun süre yurtlarına dönemeyen topluluk olmuştur. Sür-
gün edilen Türk halkları, “özel yerleşimci” statüsü altında ya-
şamaya zorlanmıştır. Bu statü, bulundukları yerlerden izinsiz
ayrılmalarının yasaklanması, ayda bir veya iki kez karakola
imza verme zorunluluğu ve ağır çalışma koşulları anlamına
geliyordu. Kereste fabrikaları, maden ocakları, pamuk tar-
laları ve inşaat alanları, sürgün edilen Türk halklarının baş-
lıca çalışma sahalarıydı. Günlük çalışma süresi çoğu zaman
10–12 saati buluyordu. Barınma koşulları son derece ağırdı.
Aileler, çoğu zaman penceresiz barakalarda, toprak zemin
üzerinde yaşamaya zorlanıyordu. Kış aylarında sıcaklık –30
dereceye kadar düşüyor, yeterli yakıt sağlanmıyordu. Sağlık
hizmetleri yok denecek kadar sınırlıydı. Tifo, dizanteri ve ve-
rem gibi hastalıklar yaygındı. Bebek ölümleri bazı bölgelerde
%50'ye kadar çıkmıştır.

1953 yılında Stalin'in ölümünden sonra başlayan görece
yumuşama süreci, 1956 yılında Nikita Kruşçev'in konuşma-
sıyla resmîyet kazanmıştır. Karaçaylar, Balkarlar, Çeçenler ve

İnguşlar kademeli olarak yurtlarına dönme hakkı elde etmiştir. Ancak Kırım Tatarları ve Ahıska Türkleri, bu kapsamın dışında bırakılmıştır. Bu halklar için sürgün fiilen devam etmiş; Kırım'daki evleri çoktan başkalarına dağıtıldığı için dönüş ihtimali bilinçli olarak zorlaştırılmıştır. Kırım Tatarları ancak 1989 yılında, Ahıska Türkleri ise hâlen tam anlamıyla yurtlarına dönemeden, bu uzun sürgün döneminin sonuçlarıyla yaşamaya devam etmiştir. Bu sürgünler, XX. yüzyılın en geniş çaplı ve en yüksek ölüm oranlarına sahip zorunlu nüfus hareketlerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Bu tarih, yalnızca yer değiştirme değil; bir coğrafyanın hafızasının silinmesi, bir halkın izlerinin toprakla birlikte kazınması ve kimliğin sistematik biçimde yok edilmesi anlamına gelmektedir.

- Bölüm 1 -

SÜRGÜN KUŞLAR ŞEHRİNDE

Kimilerinin hatıralarında yaşamak, insanı ölümden sakınan en büyük izdir. Bu yolculuğun daha en başında acı, keder ve beni derinden etkileyen asırlık enkazları kalbime gömerken böyle bir hatırayı yeni nesillere aktarmak bir kâbustan daha kederliydi. İnsanı insandan ayıran yalnız insandır. Bir savaşın ortasına doğmak da savaşın tam karşısında olmak da kader meselesidir. Fakat insan akıl etmez mi? Ölüm denen bu döngü ne zamandır akıllardan uçup gitmekte? Çocukluğumuzu kimlerin eline emanet edebiliyoruz ki? Seçim hakkı yapanla yapamayanın ne gibi bir günahı olabilir? İnsan annesini yahut babasını seçemediği gibi ona yapılan kötülüklerin gölgesinde ezilmeye mahkûm mu sayılmalı? İnsan insanın gözünde değersiz görülmemeli. Yapılan bir haksızlığın halı altına itilmemesi gerektiği gibi, susmak da buna eş oluyor. Birine, yapılan zaferden çok ezilenin tarafından da bakılması insanı insan yapmaz mı? Susmaktan ziyade farkına vardığımız bir hayat daha değerli olmalıydı. Ne yazık ki geçmişini bilmeyen bir neslin gölgesinde, susturulmuş acımasızlıktan bihaberler. Haksızlığa karşı bağırmalı insan. Direnmeli ve mücadele etmelidir. Bizi

yaratanın izinden gitmek varken kör taklidi yapabiliyorsak, vay hâlimize! İnsan ne zalim diyorum her seferinde. Komşusunun, eşinin, dostunun, ırkının, namusunun, hayatının ve dahi binlerce katı kurallarının içinde kendini hizaya getirmeye çalıştığı; alışılmışın dışına çıkarak kendini kurtarmayı umduğu bir hayatı göze alması gerekirken yüzyıllardır hep aynı, hep bir diğerinin izini takip eden solucanlar gibi hudutsuz ve kaybetmeye daima mahkûm bir geleceğe ortak koşmaya devam ediyor. Neden? Ruhum yalnız “Bakınız!” diye haykırmak istiyor. Tam gözlerime, en içime, içimde görmekten korktuğum o acılara... Umut ışığının söndüğü, gerçeklerin yansıdığı bir kaderin tam ortasında ilerlerken; keder denizimin bir tutamından tutup fısıldayarak size kendimi izah etmek ruhumun bir borcudur. Aslında bir neslin, bir ırkın, bir yaşamın en sonundan seslenip, o sonun başlangıcından söz etmem daha doğru olacaktır.

Yaşamın bir anlamı olmasa da herkesin yaşadığı gibi anlamlı ve anlamsız geçen ömrüme dem vurma vaktiydi. Nereden bilebilirdim ki insan kulak veriyor insanlığa? Bir sabah kapım çalındığında eş, dost, tanıdıklar vasıtasıyla evime gelen gencecik bir kız çocuğunun karşıma dikilerek bana el vermesiyle içim sıcacık olmuştu. Beni merak eden gözleri parlıyor ve anlatacaklarımı sabırsızlıkla bekliyordu. Nereden geldiğimi ve kim olduğumu bilip kıymet veren bir kızcağız. Son sınıf bir üniversite öğrencisi olan Gizem, okulunun ona tanımladığı ödevi için yamacımdaydı. Tatlı dili ve gülen yüzüyle bana olan saygısına hürmet ediyordum. İsteddiği şey açıktı. Beni aydınlatmak ve gizlerde kalan geçmişimi aydınlığa çıkartamasa da gün yüzüne kavuşturup bundan çekinmeden söz edecekti. Gizem kızımı, evimde

ağırlarken onun saygılı ve otururken çekingen olmasa da tertipli duruşları bana gençliğimi hatırlatıyordu. Onun gözlerinde neslime, ırkıma fısıldamayı uman bir duruş vardı. Bana doğduğum toprakları hatırlatan konuşmaları içimde bir keder deryasını anımsatıyor ve titriyordum.

Gazetecilik bölümünde okuyan Gizem, ona verilen bu ödevde önem veriyordu. Yapması gereken derin bir araştırma ödevi olduğundan söz etmişti. Bilinmeyen bir tarihin geçmişi kaşındırmayı ve bunu insanlara ulaştırmayı hedefleyen Gizem kızım çok heyecanlı duruyordu. Beni seçmesi kaderin hatırlarını taşımamdan mıydı yoksa bu benim için kendinden bile vazgeçen, korkularımdan beni sıyıırıp başına taç eden o adama karşı huzurla yaşayacağıma dair verdiğim sözümün karşılığıydı. Tüm izlerini taşıdığım biriciğime çok şey borçluydum. Oturduğum koltuktan bir şeyleri anlatmak belki dile kolaydı. Fakat o karanlık günlerin sesi olma vaktiydi. Hicap duyduğum tüm o gerçekler artık birilerinin kulağını aşındıracaktı. Karşımda 22 yaşında bana ıslıl bakan bu kızın, ellerinden tutarak sohbet ediyordum. Beni duyduğu ve buna kıymet verdiği için de minnettardım. Anlattıklarım onun yanaklarından akan incileri koruyamasa da bugün yanımda olduğu için mutluydum. Ağlarken çenesini sıkırmaktan yüzünde beliren gamzeleri çaresizliğe boyun eğdiğim yılların bir yansımasıydı. Onunla önce hâl hatırdan sohbet edip yemekler yedikten sonra hazır olduğuma kanaat getirdiği bir köşede kamesını ayarlarken bu çalışmanın yalnız bir ödevden ibaret olmadığını hissediyordum. Atacağı başlık altında benim yok olan tarihimin kırıntıları saklanmıştı. Belki duyacakları sayfaların kalemle doldurduğu satırların karşılığı bile sayılmazdı ama kalbim istemsiz bir kuş gibi hızla atıyordu. Beni

can kulağıyla dinleyen Gizem kızırıma baktığımda ne kadar ağır bir yükün altında kaldığımı anlıyor mu yoksa dinledikleri yalnız bir sorumluluktan mı ibaretti anlamak güç olsa da onun yanaklarından süzülen zarafeti bana samimiyetle kulak verdiğini gösteriyordu. Ne kıymetli şeydi birinin sizi duyduğunu ve anladığını hissetmek.

Röportajına başlamadan önce yaptığı hazırlıklar o kadar özenliydi ki hiçbir eksik gözetmeyen Gizem kızım benim açımı, kendi için hazırladığı alanı, mikrofonu, ışığın vuruşuna kadar özenle hareket etmişti. Anlatacaklarımdan önce benim de rahat hissetmem için elinden geleni yapıyordu. Benden öğrenmeyi umduğu şey benim tüm hayatımdı. İnsan hayatında geçmişini de yanında taşırdı. Kalbimde taşıdığım o geçmiş şimdi en derin raflardan çıkacak, daha en başından anlatacaklarım yüz binlerce insanın sürgüne gönderildiği o yolculuğun gölgesinden, Kırım Tatar Türklerinin ağıtlarından kopacaktı. Hak ile batılı ayıramayan bir topluluğun, biz Tatarları yok etmesinin hikâyesiydi... Dünyanın iyileşeceğine inancım güç olsa da birilerinin kalbinde yer alacağıma inancım hâlâ vardı.

“Kayra teyzeciğim, öncelikle tekrar çok ama çok teşekkür ediyorum. Benimle bu röportajı yapmayı kabul etmeniz inanın hayatımda yapacağım en önemli işlerden biri olacak. Hazırsanız röportajımıza başlamak istiyorum.”

Yüzüne yansıyan şey umutla duymayı beklediği varlığım ve her şeyimdi. Ayrıca ona böyle bir konuda destek vermem heyecanlanmasını sağlıyordu.

“Hazırım güzel kızım, istediğin zaman başlayabiliriz.”

“Biliyorum, ilk kez kamera karşısındasınız ama hiç gerilmenize gerek yok. Sorularda size yardımcı olacağım ve en

başta adınızı, soyadınızı, nerede doğduğunuzu söyleyerek başlamanız kamera karşısında daha rahat hissetmenizi sağlayacaktır. Bunu birlikte yaptığımız bir sohbet gibi düşünebilirsiniz. Benimle paylaşacağınız her şey tarihin gizlenmiş her anını bize tekrar hatırlatacak. Söylediğiniz hiçbir şeyden çekinmenize gerek yok. Samimiyetle ilerleyeceğimizden eminim. Ayrıca bu ödevle birlikte röportajımız uluslararası bir programda yayınlanmak üzere bir yarışmaya da girecek. Eğer kazanırsam sesiniz binlerce ve belki milyonlarca insana ulaşabilir.”

Başımı salladığımda kalbimin bir noktasında derin bir sızı beni sarıp sarmalasa da adını dahi unuttuğum onlarca sevdiğimin hatıralarına selam ederek tarifsiz bir hasretle bekliyordum. Koltuğumun kenarından sıkı sıkı tutunduğum ve aşikâr etmeyi umduğum her şeye hazırdım.

“Başlayalım mı, Kayra teyzeciğim?”

Tekrar başımı salladığımda Gizem kızım da hazırdı. Kayıt düğmesi benim sonumun en kırılgan başlangıcıydı. Bir öğütten ziyade kalbimin içinde halkımın hatıraları bir kez daha yaşıyordu. Elindeki kâğıtlara bakan Gizem kızım konuşmaya devam etmişti.

“Öncelikle benimle bu röportajı yapmayı kabul ettiğiniz için size çok teşekkür ediyorum. Kendinizi biraz tanıtabilir misiniz?”

İçimde fırtınalar koparken Gizem’in gözlerine uzun uzun bakmıştım. Ona emanet edeceğim çok şey vardı.

“İsmim Kayra Karaca Demir. 1 Mart 1938 yılında Kırım Bahçesaray’da ailemin evinde bir ilkbahar sabahı dünyaya geldim. Aslen de Kırımlı bir Tatar Türküyüm. Altı yaşına kadar Kırım’da II. Dünya Savaşı’nın başlarında yaşadığımız zorlukların beraberinde hayatımı devam ettirdim.”